

UNIVERSALIZAREA MESAJULUI CREȘTIN PRIN LUCRAREA MISIONARĂ A BISERICII

Prof.univ.dr. Gelu CĂLINA

*Universitatea „Ovidius” din Constanța, Romania
calinagelu@gmail.com*

Drd. George Daniel OPREA

*Universitatea „Ovidius” din Constanța, Romania
georgios_sofy@yahoo.com*

ABSTRACT: Universalizing the Christian Message Through the Missionary Work of the Church.

Sending the Church into the world to fulfill the work of Christianization, evangelization and re-evangelization at a universal level constitutes a missionary process that involves the encounter between the Gospel and culture or cultures, taking into account all the aspects that arise from this cohesion, such as, for example, knowledge of Holy Scripture and Holy Tradition, training of missionary personnel, thorough knowledge of the culture that is the object of the revelation of Christian truths, learning the language, traditions, customs and all the social, economic and religious characteristics that project and define the culture in question. Specifically, the universalization of the Christian message by sending the Church into the world means the presentation of God to man and expresses the consequences and benefits that are achieved from this relationship, revelation and sharing.

Keywords: *Church, Christian message, mission, universalization, contextualization, culture*

Misiune și evanghelizare

Cuvântul „misiune” provine din latinescul „mitto-ere” care înseamnă „a trimite”¹. În strânsă legătură cu acest cuvânt este și substantivul *missionario*

1 Conf. Dr. Nifon Mihăiță, Arhiepiscopul Târgoviștei, *Misiologie creștină. Curs pentru uzul Facultății de Teologie*, Universitatea „Valahia” Târgoviște, Editura ASA, Târgoviște, 2002, p. 7.

care se traduce în limba noastră cu sensul de „trimis, propovăduitor sau trimis al Bisericii creștine pentru a propovădui creștinismul la necredincioși”².

Misiunea creștină își urmează modelul autentic de misiune al Mântuitorului Hristos. Ce-a de-a doua Persoană a dumnezeirii se pogoară în lume și își asumă umanitatea noastră, conviețuind și manifestându-se într-o cultură omenească, cu scopul de a înălța firea noastră căzută, de a o ridica și înnobila.

Iconomia divină a conceput și realizat planul de mântuire, urmând direcția unei misiuni de pregătire prealabilă a omeniirii în vederea primirii lui Mesia – Izbăvitorul; apoi a unei misiuni directe a Domnului nostru Hristos și, în cele din urmă, prin misiunea Bisericii pe care Iisus-Domnul a confirmat-o spre a da mărturie și spre a propovădui credința și mântuirea în viața Împărăției lui Dumnezeu.

Termenii din limba greacă Ευαγγελίζομαι sau ευαγγελίζω desemnează acțiunea de „a vesti Evanghelia”, „a anunța o veste bună”, „a binevesti”, „a da o veste bună”³.

Așa cum preciza părintele mitropolit Vartolomeu Anania, termenul grecesc ευαγγέλιον (*Evanghelia*) înseamnă „Vestea cea Bună a venirii Împărăției lui Dumnezeu, anunțată de profeții Vechiului Testament și proclamată de Însuși Iisus, la începutul propovăduirii Sale”⁴. După căderea protopărinților și după izgonirea acestora din rai, Dumnezeu nu a lăsat fapăturile umane să se degradeze ori să se adâncească total în păcatul coruptibilității și să se autodistrugă în neantul morții definitive și al intexistenței, ci a venit întru întâmpinarea acestora, oferindu-le de la început posibilitatea sau modalitatea răscumpărării și ridicării lor. În sensul acesta, de la Protoevanghelia (Facere 3, 15) și până la Bunavestirea către Fecioara Maria (Luca 1, 28) inițiativele lui Dumnezeu despre venirea lui Mesia au constituit o permanentă „Evanghelia” sau „Veste Bună” de anunțare și pregătire a neamului omenesc pentru chenoza și întruparea Logosului divin.

2 Pr. Prof Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Dicționar de cunoștințe religioase*, Editura Andreiana, 2010, p. 274.

3 Lector Dr. Constantin Preda, *Propovăduirea Apostolică. Structuri retorice în Faptele apostolilor*, EIBMBOR, București, 2005, p. 38.

4 Bartolomeu Valeriu Anania, nota a, p. 1497 în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Descoperirea autentică s-a realizat prin venirea Fiului lui Dumnezeu în lume, Acesta revelându-se în mod direct umanității și împrăștiindu-și cultura pe care a pregătit-o să-l primească, confirmând toate prorociile și făgăduințele anunțate de mai înainte prin Însăși Persoana Sa umană, vizibilă și împărtășibilă tuturor. Hristos este Evanghelia lui Dumnezeu pentru oameni și El „inaugurează timpul mesianic”⁵, modificând semnificativ cursul istoriei lumii și aducând „vestea cea bună, într-o lume a veștilor rele”⁶.

„Vestea cea Bună” este puterea lui Dumnezeu, prețuită de creștini și păstrată cu sfințenie de-alungul tradiției istorice, ea cuprinzând în sine comorile neprețuite ale dezvoltării spirituale umane, precum „dreptatea, compasiunea, smerenia, integritatea, buna credință, puritatea, generozitatea, bunătatea, lepadarea de sine, ospitalitatea, împăciuirea, lipsa răzbunării, facerea binelui, iertarea, bucuria, mulțumirea și dragostea, îmbinate toate într-o viață de închinare și de credincioșie față de Dumnezeu”⁷. Aceste virtuți direcționează sau conduc către un mod autentic de trăire și către o personalizare, dezvoltare și transformare a fiecărui subiect uman. Niciuna dintre aceste virtuți nu se poate cunoaște și îndeplini în autenticitatea și profunzimea ei, decât numai prin raportare și lucrare în Hristos, prin recunoașterea Evangheliei Sale și a universalității învățăturilor Sale.

Modele de lucrare misionară a Bisericii

În cartea sa *Models of Contextual Theology*,⁸ Stephen Bevans tratează problemele legate de contextualizare și accentuează rolul covârșitor al contextului în misiunea de universalizare a mesajului creștin în lucrarea Bisericii, dimpreună cu toate consecințele ce decurg din acest demers fundamental. El identifică cinci modele ale a estui proces pe care îl numește contextualizare, care trebuiesc îndeplinite și susținute de întreaga comunitate a Bisericii prin raportarea imperativă a acesteia la sursele revelației creștine, adică la Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție și, la contextul însuși.

5 Lector Dr. Constantin Preda, *op.cit.*, p. 38.

6 ***The Cape Town Commitment, *A Confession of Faith and Call to Action*, Part I, *For The Lord We Love*, I, 8, A, 2011 The Lausanne Movement, in <https://www.lausanne.org/content/ctc/ctcommitment>, accesat la data de 28.05.2023.

7 ***The Cape Town Commitment, *A Confession of Faith and Call to Action*, Part I, *For The Lord We Love*, I, I, 6D, 2011 The Lausanne Movement, in <https://www.lausanne.org/content/ctc/ctcommitment>, accesat la data de 28.03.2023.

8 Stephen Bevans, *Models of Contextual Theology*, Orbis Books, Maryknoll, NY, 2002.

Primul model este cel de *translație* (traducere) prin care se subliniază transmiterea mesajului evanghelic cu înțelesul lui specific și neschimbabil în orice limbă sau cultură. Acțiunea sau activitatea translației presupune faptul că „nu trebuie luat pentru tradus cuvânt cu cuvânt, ci ceva apropiat unei echivalențe dinamice care ar putea comunica același înțeles pe care îl are mesajul din cultura originară, dar producând același impact în cultura primitoare”⁹.

Cel de-al doilea model este cel *antropologic*. Acesta caută să sublinieze importanța culturilor și a persoanelor umane, indiferent de situația socială sau economică, de poziționarea geografică, de trăsăturile sau caracteristicile particulare, de diferențele rasiale sau de aptitudinile sau capacitățile de gândire ale acestora. Însemnătatea acestui model este dată accentuarea continuității și prezervării culturii locale sau particulare. Situațiile din aceste contexte, raportate la revelația divină, ar putea îmbogăți și desăvârși cunoașterea teologică și modalitățile de exprimare și de trăire a credinței creștine, cu condiția recunoașterii „validității omenescului” și a „prezenței Duhului” în orice mediu sau loc (*locus*) de pe pământ¹⁰.

Cel de-al treilea este modelul *praxis* (practicii). Acesta are ca scop prezentarea Evangheliei și a paradigmelor sale de eliberare ontologică de sub robia păcatului și a coruptibilității și transpunerea sau potrivirea acesteia la situațiile și contextele legate de schimbările sociale survenite într-o anumită cultură. Acest model este numit practic și datorită raportării lui la acțiunea misionară, filantropică și socială, de întrajutorare și încurajare a celor săraci și marginalizați. Teologiile romano-catolice ale eliberării (*liberation theology*) dintre anii 1960-1970 își au sursa din dezvoltarea și cunoașterea acestui model¹¹.

Al patrulea model este modelul *sintetic*, cel care propune o sinteză de apropiere și recunoaștere reciprocă a elementelor esențiale și pozitive, care pot ajuta relația sau raportul dintre Evanghelie și cultură¹². Aici, Bevans atrage atenția asupra sincretismului religios care este inevitabil, dar care poate fi evitat printr-o cunoaștere teologică responsabilă.

9 Scott W. Sunquist, *Understanding Christian Mission. Participation in Suffering and Glory*, Baker Academic a division of Baker Publishing Group Grand Rapids, Michigan, 2013, p. 255.

10 *Ibidem*.

11 *Ibidem*.

12 *Ibidem*.

Ultimul este modelul *transcedental*. El se referă la lumea subiecților sau a convertiților și se preocupă de ceea ce se întâmplă sau se petrece în mintea fiecărei persoane. Totodată, modelul caută să surprindă și să exemplifice situațiile individuale ale experiențelor religioase rezultate din adeziunea la poruncile și preceptele evanghelice. Din acest punct de vedere, Bevans semnaleză subiectivismul și megalonomia accentuării trăsăturilor culturale, în dauna obiectivității credinței și a revelației divine. De aceea el se întreabă, retoric: „Cât de autentică este experiența religioasă pe care încerc să o interpretez, cum poate exprima cel mai bine limba mea această experiență? Cât de părtinitor sunt? Mă simt bine cu expresia culturală a experienței mele religioase?... Înțeleg, oare, cu adevărat ceea ce încerc să demonstrez?”¹³. La aceste întrebări, teologul romano-catolic răspunde că însăși teologia contextuală este una a eliberării și transformării și de aceea toate consecințele legate de aceasta trebuiesc privite și evaluate în lumina lucrării și prezenței harului lui Dumnezeu¹⁴. În acest sens, cultura și omul se purifică, se vindecă, se perfecționează și se desprinde total de puterile și consecințele păcatului, urmărind „o lucrare mântuitoare pentru reconcilierea întregii creații”¹⁵.

Stephen Bevans preferă să folosească contextualizarea deoarece aceasta include „realitățile secularității contemporane, tehnologia și lupta pentru dreptate umană”¹⁶. În afara surselor revelației, ea cuprinde și înglobează simbolurile sau genurile locale prin intermediul cărora se pot construi idei, noțiuni și manifestări de credință, ce pot rezulta și se pot distinge (precum parabolele scripturistice) din poveștile de folclor, din proverbe, cântece, poezii, mitologii, ritualuri, artă, dansuri, drame, evenimente istorice și personaje autohtone.

Înnobilarea lumii prin lucrarea universală a Bisericii

În spațiul misionar de universalizare a mesajului creștin de către Biserică, contextele teologice din lumea de azi trebuie identificate și valorificate și

13 Stephen B. Bevans, Roger P. Schroeder, *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*, Maryknoll, NY: Orbis Books, 2004, Stephen Bevans, pp.104-105.

14 *Ibidem*, p. 71.

15 Pavel Bargár, *Narrative, Myth, Transformation. Reflecting Theologically on Contemporary Culture*, Mlýn, Czech Republic, 2016, p. 114.

16 Gerald A. Arbuckle, *Culture, Inculturation, Theologians. A Postmodern Critique*, Liturgical Press, Collegeville, Minesota, 2010, p. 176.

prin intermediul surselor media și a altor mijloace de propagare a informației. În baza principiului universalității, teologia și misiunea Bisericii trebuie să-și adapteze mesajul și învățătura varietății de contexte.

Există, spre exemplu, dificultăți în înțelegerea misiunii Bisericii și în raportarea acesteia față de o cultură. Trebuie precizat faptul că Biserica, prin natura sa nu depinde sau nu este ținută de nici o formă particulară a culturii. Biserica este supraculturală, deoarece Întemeietorul ei și Adevărul pe care îl propune și îl împărtășește este, de asemenea, supracultural. Din păcate, în teologia romano-catolică s-a căzut în cealaltă extremă a amplificării și a suprasolicitării eclesiologiei de tip dominant, iar procesul aculturației nu a urmărit „contactul” dialogic față de cultura interacționară la Evanghelie și nici o inserare îngăduitoare sau o introducere perseverentă, prin care Biserica să devină parte a unei societăți date¹⁷. În aceste circumstanțe impozante, cel mai mult au avut de suferit membrii grupului aculturat, atunci când au fost constrânși să adopte unele elemente din afara culturii lor. De aceea a existat, în rândul lor, sentimentul amenințării și al urii față de doctrina creștină, considerând că prin această impunere forțată, „identitatea lor ar putea fi erodată și grupul ar putea fi dizolvat prin obligarea lor de a părăsi semnele, simbolurile și propriile lor semnificații și valori”¹⁸.

Din punct de vedere al misiunii Bisericii trimisă în lume să propovăduiască învățătura creștină, mesajul evanghelic trebuie proclamat și adaptat în funcție de situațiile speciale (favorabile) existente într-un anumit timp al istoriei, deoarece condiția sau situația umană (finită, căzută, imperfectă sau înstrăinată) cere imperativ raportarea indivizilor la un Absolut eliberator¹⁹. Pornind de la sintagma Sfântului Apostol Pavel de „nouă creație”, Tillich sugerează ca proclamarea creștină să afirme „Noua Ființă” (New Being), care să-și găsească fundamentele raționale și existențiale în orice cultură

17 Ary A. Roest Crolius, S. J., *Inculturation and the Meaning of Culture*, în *Inculturation. Workink Papers on Living Faith and Cultures*, V, editor by Ary A. Roest Crolius, S. J., Editrice Pontificia Universita Gregoriana, Roma, 1991, p. 4.

18 Antonio Gallo, *Introduction. Hermeneutics and Inculturation*, în Vol. *Hermeneutics and Inculturation*, Cultural Heritage and Contemporary Change, Series VII, Seminars on Culture and Values, Volum VII, Editori George F. McLean, Antonio Gallo, Robert Magliola, Washington, D. C, 2003, p. 8.

19 Colin J. D. Greene, *Christology in Cultural Perspective. Marking out the Horizons*, William B. Erdmans Publishing Company Grand Rapids Michigan/ Cambridge, U. K., 2003, p. 119.

umană și care să-L reveleze cu înțelegere pe Hristos, ca Mântuitor al tuturor. Iisus Hristos, ca Dumnezeu și Om istoric, se aduce și se propune pe Sine în lume ca „Ființă Nouă” și „ca răspuns la toate întrebările existenței umane”²⁰.

Tilich vede o acomodare critică a credinței creștine la marile curente culturale și observă importanța imperativă a unei teologii kerigmatice și dialectice, în dialog cu cultura²¹. De asemenea, el accentuează însemnătatea și autoritatea limbajului, simbolurilor sau a narațiunilor mitice și a legendelor dintr-o cultură, care pot contribui semnificativ la originalitatea și integritatea unei Biserici creștine locale. În aceeași notă, el laudă inițiativele artei, dar în același timp o și critică, sumarizând acele elemente pozitive, ce pot fi folosite pentru a exemplifica slujirea inculturației teologice în sistemele culturale. Mai întâi, el aduce la cunoștință puterea artistică a expresiei simbolistice de a transforma ceea ce se exprimă din tradiția culturală autohtonă în tradiția religioasă creștină. În al doilea rând, Tillich afirmă că arta trebuie să ofere „caracterul extatic (fermecător) al Prezenței Spirituale prin intermediul simbolurilor culturale solide și autentice. În al treilea rând, se cere o atenție sporită, deoarece arta poate duce la idolatrie dacă credinciosul adoră în mod simplist opera de artă sau imaginea, fără să observe sau să deslușească Prezența divină reprezentată²². În slujirea inculturației Bisericii, trebuie ținut cont de faimoasa definiție a lui Tillich asupra culturii, despre care spune că ea este „creativitatea proprie a vieții sub dimensiunea spiritului”²³. Din acest punct de vedere, el sugerează și accentuează universalitatea prezenței Duhului Sfânt și a lucrării sale în lume, în religii și în culturi.

Innobilarea prin evanghelizare ca universalizare a mesajului creștin prin lucrarea Bisericii adresată tuturor culturilor lumii ar fi posibilă printr-o extrapunere a unei „culturi a Duhului”²⁴, acest deziderat nefiind nicidecum

20 Kenneth Hamilton, *Paul Tillich*, în Vol. *Creative Minds in Contemporary Theology*, editor Philip Edgcumbe Hughes, Second Edition, Wm.B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, Michigan, 1969, p. 457.

21 Colin J. D. Greene, *op.cit.*, p.114.

22 Carl F. Starkloff, S. J., *Inculturation and Cultural Systems*, în *Theological Studies*, 55(1994), Regis College, Toronto, p. 288.

23 Paul Tillich, *Systematic Theology*, Vol .3, Charles Briggs Press, University of Chicago, Chicago, 1963, p. 14.

24 *Ibidem*, p. 18.

o „himeră teologică” sau o concepție la nivel ideatic, argumentul Revelației fiind suficient pentru a demonstra și sublinia universalitatea eshatologică în credință a tuturor: „Și se va propovădui această Evanghelie a împărăției în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile; și atunci va veni sfârșitul” (Matei 24, 14). În acest context, „sfârșitul” îl înțelegem ca o renunțare a manifestării identitare de tip fundamentalist al tradițiilor culturale, acestea convergând prin adeziunea și integrarea lor, la un „Cer Nou și Pământ Nou” (Apocalipsa 21, 1), unde „nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos” (Coloseni, 3, 11).

Propovăduirea de către Biserică a mesajului creștin în ceea ce privește aspectul universalității (oikumene) în credință se desfășoară începând de la „universalitatea” propovăduită de Mântuitorul Hristos și termenul de „globalizare”²⁵ al zilelor noastre este o asemănare formală, dar în esență, scopurile urmărite ale acestora ne conduc la abordări, înțelesuri, practici și căi diferite. Misiunea creștină presupune mărturisirea credinței adusă la nivel comunitar, public, spre îmbogățirea celorlalți²⁶.

Concluzii

Biserica propune universalitatea autenticizării omului prin formarea și dirijarea și orientarea lui morală, pentru a influența în bine desfășurarea vieții cotidiene și stabilitatea comunității și a societății în care se desfășoară. În consecință, Biserica pornește de la această dimensiune teologică a respectului pentru toți oamenii²⁷ „ca fapte create după chipul lui Dumnezeu și chemate la asemănarea cu El, respectând tradițiile și cultura acestora, ca elemente ale puterii lor creatoare. De aceea, ea înlătură orice discriminare sau limitare și îi primește la sânul ei pe toți oamenii și toate popoarele cu toate particularitățile lor”²⁸.

25 Gelu Călina, „Religion and globalization - approaches, interpretations, perspectives”, în *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, 11(2), 2023, pp. 634-642.

26 John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, EIBMBOR, București, 1999, p. 121.

27 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2019, pp. 214-215.

28 John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, EIBMBOR, București, 1999, pp. 25-26.

Bibliografie:

- ✦ ANANIA, Bartolomeu Valeriu, nota a, p. 1497 în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
- ✦ ARBUCKLE, Gerald A., *Culture, Inculturation, Theologians. A Postmodern Critique*, Liturgical Press, Collegeville, Minesota, 2010.
- ✦ BARGĂR, Pavel, *Narrative, Myth, Transformation. Reflecting Theologically on Contemporary Culture*, Mlŷn, Czech Republic, 2016.
- ✦ BEVANS, Stephen B., Roger P. Schroeder, *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2004.
- ✦ BEVANS, Stephen, *Models of Contextual Theology*, Maryknoll, New York: Orbis Books, 2002.
- ✦ BRANIȘTE, Pr. Prof Ene, Prof. Ecaterina Braniște, *Dicționar de cunoștințe religioase*, Editura Andreiana, 2010.
- ✦ BRECK, John, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, EIBMBOR, București, 1999.
- ✦ CĂLINA, Gelu, „Religion and globalization - approaches, interpretations, perspectives”, în *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, 11(2), 2023, pp. 634-642.
- ✦ CROLLIUS, Ary A. Roest, S. J., *Inculturation and the Meaning of Culture*, în *Inculturation. Working Papers on Living Faith and Cultures*, V, editor Ary A. Roest Crollius, S. J, Editrice Pontificia Universita Gregoriana, Roma, 1991.
- ✦ GALLO, Antonio, *Introduction. Hermeneutics and Inculturation*, în Vol. *Hermeneutics and Inculturation, Cultural Heritage and Contemporary Change*, Series VII, Seminars on Culture and Values, Volum VII, Editori George F. McLean, Antonio Gallo, Robert Magliola, Washington, D. C, 2003.
- ✦ GREENE, Colin J. D., *Christology in Cultural Perspective. Marking out the Horizons*, William B. Eerdmans Publishing Company Grand Rapids Michigan/ Cambridge, U.K., 2003.
- ✦ HAMILTON, Kenneth, *Paul Tillich*, în Vol. *Creative Minds in Contemporary Theology*, edited by Philip Edgcumbe Hughes, Second Edition, Wm.B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, Michigan, 1969.

- ✦ MIHĂIȚĂ, Conf. Dr. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, *Misiologie creștină. Curs pentru uzul Facultății de Teologie*, Universitatea „Valahia” Târgoviște, Editura ASA, Târgoviște, 2002.
- ✦ PREDA, Lector Dr. Constantin, *Propovăduirea Apostolică. Structuri retorice în Faptele apostolilor*, EIBMBOR, București, 2005.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- ✦ STARKLOFF, Carl F., S. J., *Inculturation and Cultural Systems*, în *Theological Studies*, 55(1994), Regis College, Toronto.
- ✦ SUNQUIST, Scott W., *Understanding Christian Mission. Participation in Suffering and Glory*, Baker Academic a division of Baker Publishing Group Grand Rapids, Michigan, 2013.
- ✦ The Cape Town Commitment, *A Confession of Faith and Call to Action*, Part I, *For The Lord We Love*, I, I, 6D, 2011 The Lausanne Movement, in <https://www.lausanne.org/content/ctc/ctcommitment>
- ✦ TILLICH, Paul, *Systematic Theology*, Vol .3, Charles Briggs Press, University of Chicago, Chicago, 1963.